

indeholdende en Prøvelse af den underordnede Domstols Behandling af Sagen.

Under disse Omstændigheder maatte det findes rimeligere at beholde Højesteret som virkelig Appellinstans med Hensyn til alle retlige Spørgsmaal samt saadanne faktiske Spørgsmaal, hvis Bedømmelse kunde ske uden Krænkelser af Umiddelbarhedsprincipet, medens man, for saa vidt der maatte være Grund til at indrømme Adgang til en fornyet Prøvelse med Hensyn til det Bevis, der beror paa Vidners, Parter og Skønsmænds Forklaringer, aabnede Adgang til en fornyet Behandling af Sagen ved Landsretten selv. I Overensstemmelse hermed hjemlede det tidligere Forslag kun en begrænset Appel til Højesteret, medens det samtidig aabnede en temmelig vid Adgang til fornyet Behandling ved Landsret.

Imod den saaledes foreslaaede Ordning lader der sig imidlertid navnlig anføre følgende:

At begrænse Prøvelsen af Bevisspørgsmaalet til en enkelt Instans, saaledes som det tidligere Forslag gør, er i sig selv en meget betænkelig Sag, og saa meget betænkeligere, som en saadan Begrænsning ikke vides at være forsøgt i noget som helst andet Land. Den hidtil bestaaende Adgang til at faa enhver Sag af nogen Betydning frem til fuldstændig Prøvelse ved Højesteret staar utvivlsomt for den almindelige Bevidsthed — dels som Følge af den særlige Agtelse og Tillid, Højesteret nyder, dels fordi det ofte først efter Dommen i første Instans bliver Parterne klart, hvad de maa rette deres Procedure paa — som et saa væsentligt og værdifuldt Led af vor civile Retspleje, at den ikke uden den haardeste Nødvendighed bør opgives. Men saadan Nødvendighed kan ikke antages at foreligge, da der er den Udvej at lade det væsentlige af Parter, Vidners og Skønsmænds Forklaringer under Landsretsproceduren protokollere, og derefter overlade til Højesterets egen Afgørelse i hver enkelt Sag og angaaende hver enkelt Forklaring, om den under Hensyn til Sagens hele Beskaffenhed, Landsretsdommens Indhold, vedkommende Forklaringens Art og eventuelt Parternes Udtalelser om denne, vil tage den protokollerede Forklaring, som den er, eller vil forlange vedkommende Part, Vidne eller Skønsmænd fremstillet for sig til umiddelbar Afhøring. Man opnaar derved at gennemføre Umiddelbarhedsprincipet fuldstændigt paa saadanne Punkter, hvor der er særlig Grund til at

tillægge det praktisk Betydning. Derhos vil Principet jo ogsaa i Forhold til Højesteret vedvarende have Betydning derigennem, at det jævnlig vil fremgaa af Landsrettens Dom, hvilken Værdi denne efter sit umiddelbare Indtryk tillægger de enkelte Forklaringer, og Højesteret selvfølgelig ikke uden afgørende Grunde vil tilsidesætte dette Landsrettens Skøn i Tilfælde, hvor den ikke anser det fornødent at lade vedkommende møde paa ny.

Det kan fremdeles imod det tidligere Forslags Ordning anføres, at en Sondring mellem en Sags retlige og dens faktiske Side og endvidere mellem den Del af sidstnævnte, der kan anses bevist alene ved Dokumenter, uafhængig af de afgivne Forklaringer, og den Del, med Hensyn til hvilke disse maa antages at have haft Betydning, ofte vil være vanskelig at gennemføre og kan fremkalde mange Tvivlsspørgsmaal, hvilket igen vil medføre mange Overvejelser og megen Forhandling, der i og for sig er uden noget som helst Værd for selve Retfærdighedens Fremme.

Endvidere maa fremhæves, at Sagens fornyede Behandling ved Landsret, der efter det tidligere Forslags Ordning vel formelt er opstillet som noget exceptionelt, men efter Beskaffenheden af enkelte af de Grunde, der gave Ret dertil, maatte antages at ville forekomme hyppig i Praksis, maa siges at have lignende Ulemper som Gentagelse for højere Ret (Besvær for Parter og Trediemænd og Usikkerhed i Resultatet som Følge af den imidlertid forløbne Tid) uden at have dennes Fordele (Sagens fornyede Prøvelse ved andre Dommere i større Antal, af gennemsnitlig større Dygtighed eller Erfaring og med større Autoritet).

Hertil kommer endelig, at, da det tidligere Forslag henviser Højesteret til at annullere og hjemvise, naar Landsretten i sin Beviskendelse har undladt at kræve Bevis for visse Omstændigheder, som Højesteret efter sin Opfattelse af Retsspørgsmaalet maa anse for relevante, kan det med nogen Føje siges, at det tidligere Forslags hele Ordning overhovedet aabner Udsigt til to Højesteretsdomme i enhver Sag, der kommer for Landsret (jfr. herved Motiverne til det tidligere Udkast S. 23).

I de siden det tidligere Udkasts Udarbejdelse forløbne 20 Aar har der været Lejlighed til bl. a. at iagttage Resultaterne af den ny tyske Civilproceslov af 1877, der ved Siden af at indføre en paa Umiddelbarhedsprincipet grundet Behandling i